

Psychodiagnostika osobnosti

Mgr. Marek Orenčák

2023

Osobnosť

- ▶ Čo chceme diagnostikovať, keď sa povie osobnosť?
- ▶ Existuje obrovské množstvo definícií a teórií osobnosti
- ▶ Snažíme sa zachytiť trvalé charakteristiky jedinca
- ▶ V praxi nám ide o zachytenie toho, ako jedinec vníma, myslí, cíti a vzťahuje sa k sebe samému a k druhým ľuďom
- ▶ V klinickej oblasti ide často o zachytenie patologických rysov osobnosti, resp. akcentácie či poruchy osobnosti
- ▶ V pracovnej oblasti sa posudzuje vhodnosť osobnostnej štruktúry na danú pracovnú pozíciu

Delenie psychodiagnostických metód osobnosti

- ▶ Projektívne metódy - ROR, TAT, Hand test, MDZT, FDT, Asociačný experiment
- ▶ Objektívne testy osobnosti - Porteusovy labyrinty, Testy závislosti na poli, Zrkadlové kreslenie, Stroopov test
- ▶ Dotazníky - jedno alebo viacdimenzionálne - Big Five, MMPI-2, PSSI, Eysenckove dotazníky, ICL, FIRO-B,
- ▶ Posudzovacie stupnice

Projektívne metódy

- ▶ Medzi najčastejšie používané patria:
 - ▶ ROR
 - ▶ TAT
 - ▶ Hand test
 - ▶ Asociačný experiment
 - ▶ Test kresby postavy
 - ▶ Baum test
 - ▶ Multidimenzionálny kresebný test

Rorschachova metóda

- ▶ Najvýznamnejšie postavenie medzi metódami diagnostikujúcimi osobnosť
- ▶ Umožňuje nám zachytiť osobnosť probanda v celej jej šírke a komplexnosti
- ▶ Existuje viacero spôsobov vyhodnotenia a interpretácie (podľa Exnera, Bohma, Méreia a pod.)

ROR

- ▶ Testový materiál je tvorený 10 kartami, ktoré musia byť administrované v predpísanom poradí
- ▶ Na každej karte je iná symetrická škvrna, 5 kariet je čierno-bielych, 2 sú dvojfarebné (je na nich aj červená farba) a 3 sú farebné
- ▶ Test pozostáva zo 4 častí:
 - ▶ Asociačná časť - proband podáva odpovede na predložené karty
 - ▶ Dopytovanie (inquiry) - pomocou nesugestívnych otázok si spresňujeme získané odpovede, aby sme ich dokázali osignovať
 - ▶ Signovanie - kódovanie odpovedí podľa príslušného interpretačného systému (Exner, Bohm)
 - ▶ Interpretácia - vyvodzovanie záverov o psychike probanda podľa získaných skórov

ROR

ROR - signovanie (podľa Exnera)

- ▶ Získané odpovede signujeme z hľadiska
 - ▶ Lokalizácie - kde sa odp. na karte nachádza (či je pri tvorbe odpovede použitá celá škvrna alebo iba drobný detail z nej)
 - ▶ Determinánt - čím je odpoveď podmienená (tvarom, farbou, pohybom)
 - ▶ Obsahu - čo je v odpovedi znázornené (ľudské obsahy, zvieracie, prírodné, anatómia)
 - ▶ Špeciálnych znakov - zachytávajú poruchy myslenia, ľudské reprezentácie a iné špecifiká odpovede (použitie nevhodného slova, frázy, užitie neprimeranej logiky)

ROR - interpretácia (Exner)

- ▶ Interpretácia prebieha v 7 základných oblastiach:
 - ▶ Jadrová oblasť a kontrola stresu - hovorí nám o základných rysoch osobnosti (introverzia, extratenzia) a schopnosti zvládať stres
 - ▶ Spracovávanie - spôsob akým proband skenuje podnetové pole
 - ▶ Mediácia - hovorí nám o adekvátnosti vnímania, vzťahu k realite
 - ▶ Ideácia - popisuje myslenie probanda, problémy v myslení, popr. rigiditu a plasticnosť myslenia
 - ▶ Afektivita - popisuje emotivitu probanda, prítomnosť negatívnych afektov, distresu, schopnosť pracovať s emóciami
 - ▶ Sebapercepcia - vzťah k sebe samému, realistickosť vnímania vlastnej osoby
 - ▶ Interpersonálna oblasť - vzťah k sociálnemu poľu, schopnosť tvoriť a udržiavať si vzťahy, vnímanie druhých ľudí, závislosť na druhých

ROR - príklad signovania

Card	N°	Loc & DQ	Loc N°	Determinants	FQ (2)	Contents	P	Z	Special Scores	GHR	Z = PHR		
I	1	Ddv		FY	u	Ls			PER	PHR	3		
	2	Wv		m'a.YF	u	Cl							
II	3	W+		Mp.m'a.CF	-	2 A,Hx,An		ZA	CP,MOR,FAB			PHR	4
III	4	D+		FC	-	2 A,Hx		ZD	CP,ALOG			PHR	2
IV	5	Wv		C'	no	Id			CP				1
	6	Wo		FY	o	Ad		ZW					2,5
V	7	Wo		FC'	o	A	P	ZW	DR,PER,MOR				4
VI	8	Wo		FT	o	Ad	P	ZW					4,5
VII	9	Wv		F	u	Ls			PER				5,5
	10	Do		FY	-	An							PHR
	11	WSo		F	-	Ad		ZS	MOR				PHR
VIII	12	WS+		FMa.YF	-	2 A,Ad,Fd	P	ZW	AG,MOR				PHR
IX	13	WS+		FMa.YF	-	2 A,An,Fd		ZW	DV				PHR
X	14	DdSo		FMa	-	An,Fd			AG,MOR				PHR
	15	Do		F	o	2 A							PHR
	16	Do		F	o	A			DV				PHR

ROR

► Výhody

- Zachytáva osobnosť v celej šírke - vnímanie, myslenie, afektivita, os. rysy, vzťah k sebe, interpersonálnu sféru atď.
- Dobrá reliabilita a validita - vďaka rozsiahlej databáze odpovedí a štandardizácii
- Náročnejšie skresľovanie výsledkov - bez dôkladnej znalosti povahy metódy je veľmi náročné v ROR agravovať alebo sa stavať do lepšieho svetla
- Slúži ako dobrý základ pre zmonitorovanie osobnosti a dá sa veľmi dobre párovať s inými metodikami - tvorí nám hypotézy o osobnosti probanda, ktoré si následne overujeme použitím ďalších metód
- Vhodné pri diferenciálnej diagnostike
- Široké možnosti využitia - klinická, pracovná, poradenská psychológia, psychoterapia, výskum

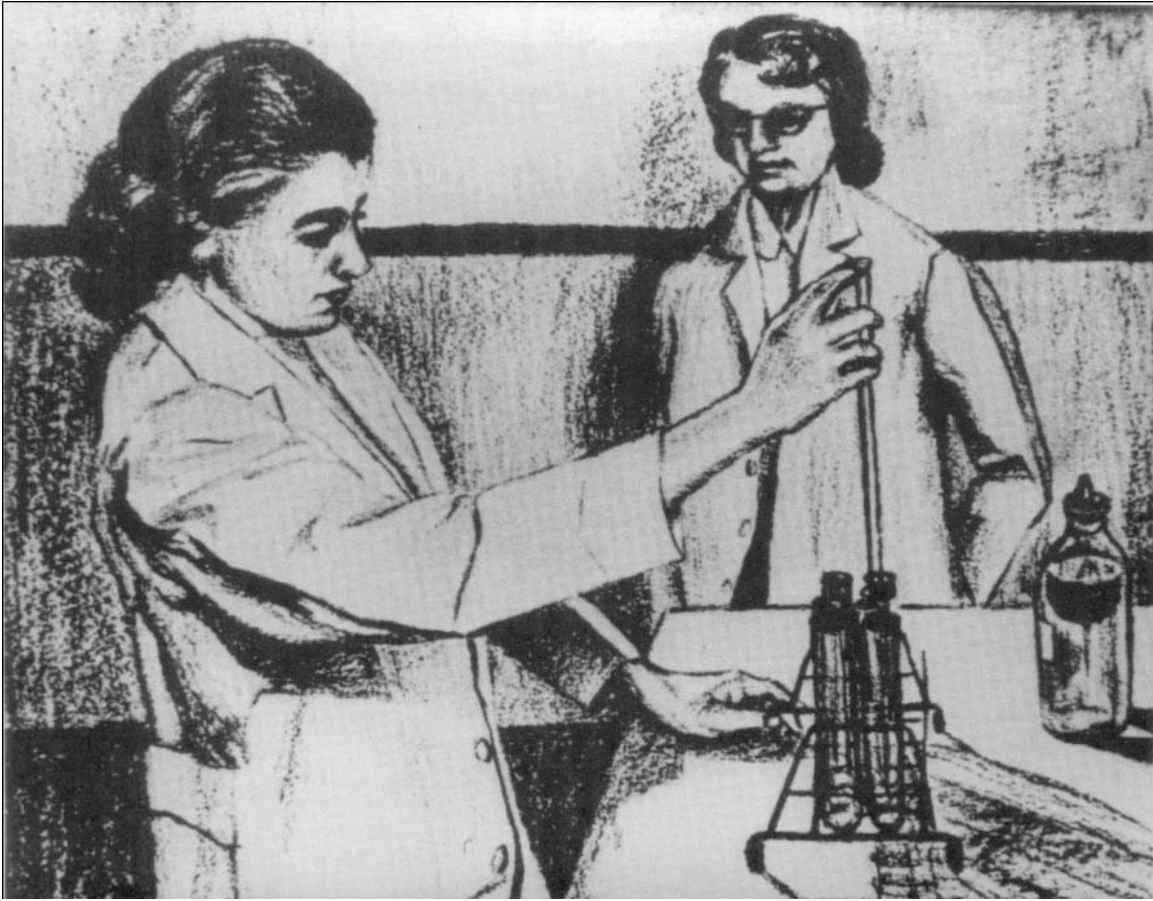
ROR

► Nevýhody

- Časovo náročný - asociačná fáza + inquiry cca 45-60min., interpretácia až 60-90min.
- Náročný na schopnosti administrátora - potreba extenzívneho zaškolenia a skúsenosti s metodikou
- Nutná je dobrá spolupráca od probanda, aby sme získali validné výsledky
- Interpretovať ROR by mal iba ten, kto ho aj snímal

Tematicko apercepčný test (TAT)

- ▶ Materiál tvorí 31 obrázkov, neadministrujú sa všetky, zvyčajne 8-12 kariet
- ▶ Na obrázkoch sú rôzne neštruktúrované situácie
- ▶ Proband k obrázkom tvorí príbeh, mal by byť čo najdramatickejší
- ▶ Po administrácii nasleduje inquiry, podobne ako pri ROR
- ▶ V klinickej psychológii sa TAT často neskóruje, ale iba interpretuje

TAT

▶ Výhody

- ▶ Umožňuje vhlád do psychiky probanda skrz naráciu, rozprávanie príbehu, vďaka čomu vieme získať veľké množstvo informácií
- ▶ Dobre zachytáva sociálne a interpersonálne aspekty osobnosti
- ▶ Výborne sa páruje a dopĺňa s ROR

▶ Nevýhody

- ▶ Náročný časovo aj z hľadiska schopností administrátora
- ▶ Interpretačné systémy sa od seba často líšia, interpretovanie býva viac intuitívne

Asociačný experiment

- ▶ Vychádza z pôvodnej Jungovej metódy
- ▶ Štandardný počet slov v protokole fluktuuje, spravidla sa pohybuje v pásme od 25-50 slov
- ▶ Neutrálne slová sa striedajú s kritickými
- ▶ Možnosť doplniť do protokolu kritické slová špeciálne nastavené pre probanda
- ▶ Inštrukcia je, aby proband čo najskôr vyslovil prvé slovo, ktoré ho napadne k danému podnetovému slovu
- ▶ Pri interpretácii sledujeme
 - ▶ dobu latencie pri odpovediach
 - ▶ kvalitu reakcií
 - ▶ možné poruchy v asociačnom procese

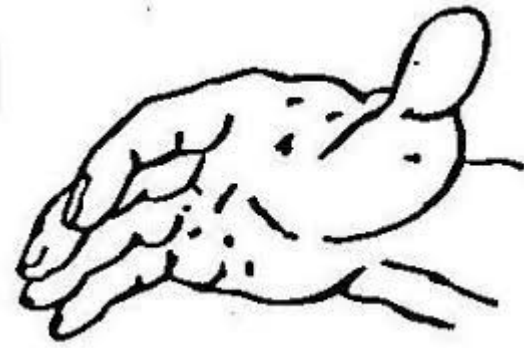
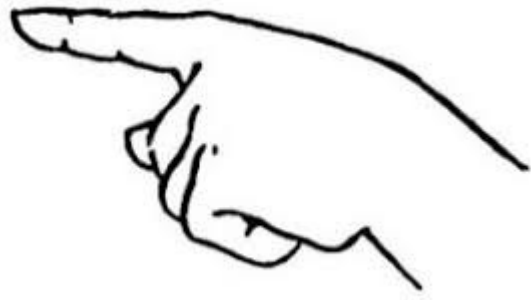
Asociačný experiment

- ▶ Poskytuje vhlad do konfliktných oblastí probanda
- ▶ V praxi častejšie využívaný na posúdenie asociačného toku myslenia a prípadných porúch v myslení
- ▶ Vypracované normy, ktoré pomáhajú odlíšiť normu, „neurózu“ a psychózu
- ▶ Časté využitie pri diff dg. porúch psychotického spektra - niekedy zachytí narušenie asociačného toku, ktoré nemusí zachytiť ROR
- ▶ Výhodou je rýchla a nenáročná administrácia a možnosť upravovať podnetové slová

Hand test

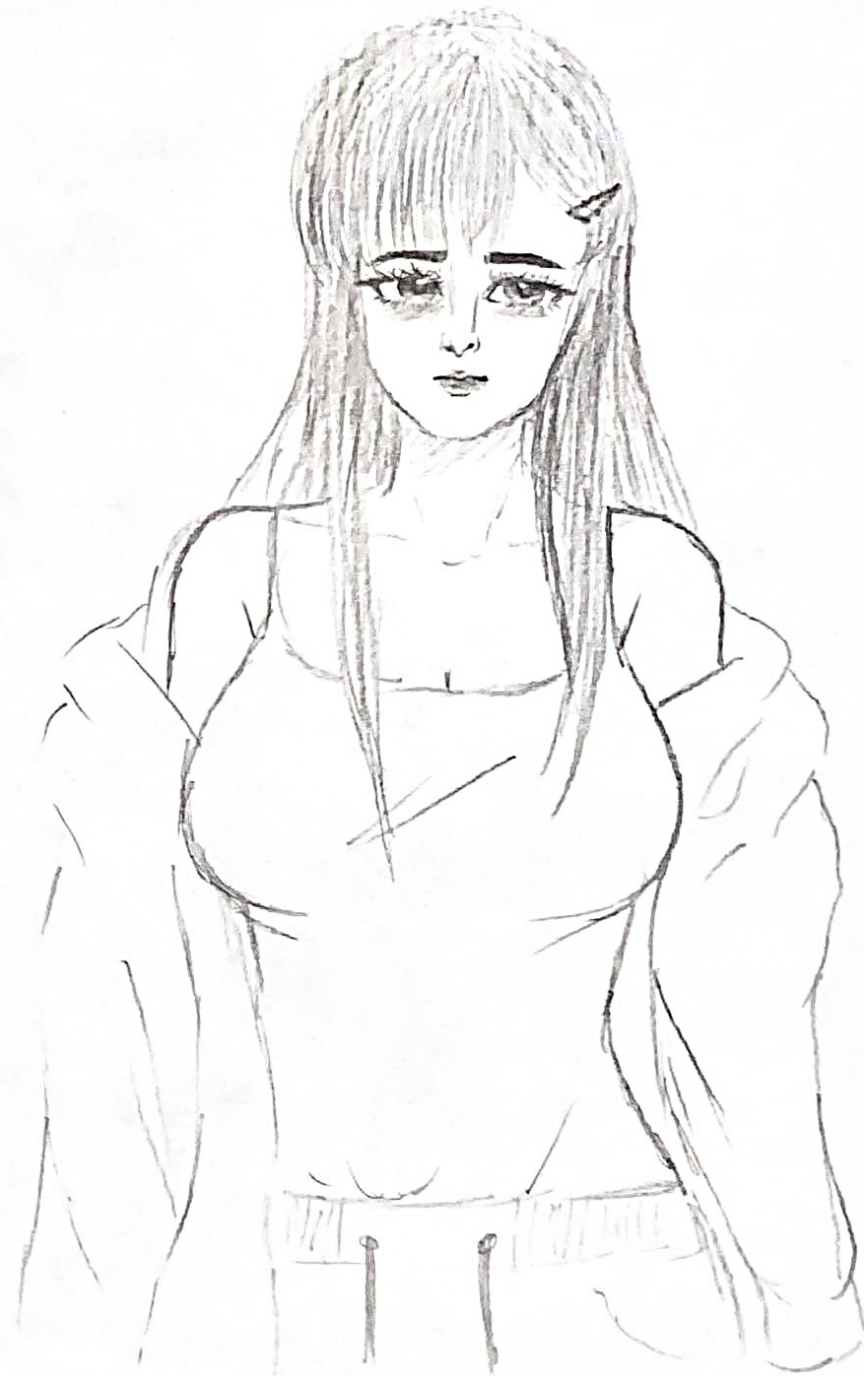
- ▶ Materiál tvorí 10 kariet, na 9 je ľudská ruka, 10. je prázdna
- ▶ Proband má povedať „Čo tá ruka môže robiť“
- ▶ Výhody
 - ▶ Rýchly na administráciu
 - ▶ Skórovanie a interpretácia je o dosť jednoduchšia ako pri ROR a TAT
 - ▶ Osvojenie metódy je podstatne jednoduchšie
 - ▶ Dobre zachytáva agresívne fenomény osobnosti (použitie pri dopravne-psychologickom vyšetrení, vyšetrenie na zbrojný preukaz)

Hand test

Kresba ľudskej postavy (FDT)

- ▶ Viacero verzií kresby postavy: Draw a person test, Figure drawing test
- ▶ Proband má na papier nakresliť akúkoľvek ľudskú postavu
- ▶ Po nakreslení prvej figúry je vyzvaný, aby nakreslil postavu opačného pohlavia
- ▶ Následne sa môže k nakresleným postavám ešte asociovať: Koľko môže mať rokov, Aké môže mať vlastnosti, Ako sa môže cítiť, Aký môže byť medzi postavami vzťah

I. žena

II. muž

FDT

▶ Výhody

- ▶ Rýchla administrácia
- ▶ Vyhodnotenie a interpretácia možná podľa manuálu, ale aj intuitívne
- ▶ Poskytuje nám vhľad do osobnostných konfliktov, interpersonálneho priestoru, vnímania samého seba
- ▶ Dáva nám informácie aj o výkonových aspektoch - diff dg. „organicity“
- ▶ Dobrý doplnok k iným psdg metódam

▶ Nevýhody

- ▶ Závislé na motivácii probanda
- ▶ Pri umeleckom nadaní sporná validita

Test kresby stromu (Baum test)

- ▶ Proband má nakresliť akýkoľvek strom, nie ihličnatý alebo palmu
- ▶ Interpretácia podobná ako pri FDT
- ▶ Vhodný doplnok hlavne pri probandoch, kde je použitie iných projektívnych metodík alebo dotazníkov obtiažné alebo nemožné
- ▶ Môže zachytiť trvalé charakteristiky osobnosti, ale aj traumatické zážitky

Multidimenzionálny kresebný test (MDZT)

- ▶ Proband kreslí 30 obrázkov na papier A6 pomocou 7 rôzne farebných fixov
- ▶ Na každý obrázok má 1 minútu
- ▶ Metóda nám dáva dobré info o afektivite, frustračnej tolerancii, vzťahu k vonkajšiemu svetu, záujmoch, motivácii
- ▶ Použitie aj pri diff dg. psychických ochorení afektívneho a psychotického spektra

Objektívne testy osobnosti

- ▶ Väčšinou ide o výkonové testy, pri ich riešení sa v správaní probanda manifestujú jeho osobnostné charakteristiky, návyky a potreby
- ▶ Osobnostné vzorce sú dobre zachytiteľné, je možné ich opakovane vyvolať a nedajú sa skresliť
- ▶ V praxi sú využívané veľmi ojedinele, možná aplikačná oblasť je pracovná psychológia, pri výbere vhodných jedincov na určité pozície alebo dopravná psychológia

Objektívne testy osobnosti

- ▶ Medzi objektívne testy osobnosti zaradujeme:
 - ▶ Porteusove labyrinty - okrem samotného výkonu nám ide o dôkladnosť prevedenia, môže vypovedať o impulzivite, ľahkomyselnosti, tendencii k náhodným riešeniam.
 - ▶ Testy ašpiračnej úrovne - proband má odhadnúť svoj budúci výkon v teste, ktorý už absolvoval. Dáva nám info o snahe o úspech, strachu z neúspechu.
 - ▶ Testy vytrvalosti - ako dlho dokáže proband riešiť nemožný problém, popr. ako sa proband správa v umelo navodených stresových situáciách. V praxi ťažko využiteľné, sporný etický aspekt týchto testov.
 - ▶ Stroopov test - využitie v neuropsychológii, testuje percepčnú záťaž, pozornosť, exekutívne funkcie. Index interferencie nám môže hovoriť niečo o osobnosti probanda, nízka interferencia sa spája s tendenciou k nezávislosti, neuznávaniu autorít a nekonformnosti. V klinickej psychológii sa používa takmer výhradne iba ako výkonový test pri neuropsychologických vyšetreniach.

Dotazníky

- ▶ Najčastejšie používaná metóda na diagnostiku osobnosti
- ▶ Výhodou
 - ▶ jednoduchá administrácia a možnosť skupinovej administrácie
 - ▶ dobré metodologické vlastnosti
 - ▶ široké spektrum informácií
 - ▶ široké zameranie dotazníkov - na každú vlastnosť alebo rys pravdepodobne existuje dotazník, ktorý ju meria
- ▶ Nevýhody
 - ▶ Vyžadujú aspoň minimálnu úroveň introspekcie od probanda + intelekt
 - ▶ Často nezachytia jemné nuansy osobnosti
 - ▶ Väčšia tendencia štylizovať svoje odpovede, agravovať, disimulovať
 - ▶ Opisujú osobnosť „faktorovo“, nezachytávajú komplexnosť a širšie súvislosti osobnosti
- ▶ Jednodimenzionálne - väčšinou zachytávajú 1 alebo 2 vybrané črty osobnosti
- ▶ Viacdimeznionálne - merajú viac rysov naraz, snaha zachytiť osobnosť komplexnejšie

Unidimenzionálne dotazníky

- ▶ Veľké množstvo dotazníkov merajúcich špecifické rysy, vlastnosti
- ▶ Použitie záleží od aktuálnych potrieb administrátora, zákazky vyšetrenia
- ▶ V klinickej psychológii ide často o dotazníky merajúce manifestné symptómy - depresivitu, úzkosť, stres

Unidimenzionálne dotazníky

- ▶ Beckov dotazník depresivity (BDI-II) - 21 otázok mapujúcich severitu depresie, dobrá screeningova metóda pri liečbe pacientov alebo pri výskume
- ▶ Borderline symptom list (BSL-23) - 23 otázok, sleduje závažnosť príznakov hraničnej poruchy osobnosti
- ▶ Škála manifestnej úzkosti (MAS) - 50 otázok, sleduje severitu úzkosti, ale diferencuje aj anxiétu a depresiu
- ▶ Dotazník životnej spokojnosti (DŽS) - 70 otázok mapujúcich životnú spokojnosť v 10 rôznych oblastiach

Viacdimenzionálne dotazníky osobnosti

- ▶ Častejšie používané ako unidimenzionálne dotazníky
- ▶ Tvoria vhodný doplnok k projektívnym metódam a výkonovým testom
- ▶ Časovo náročnejšie
- ▶ Náročné na pozornosť probanda

Minnesota multiphasic personality inventory MMPI-II

- ▶ 567 položiek, 123 škál
- ▶ Proband udáva, či na neho jednotlivé tvrdenia platia alebo nie
- ▶ Zameraný na klinickú, ale aj neklinickú populáciu
- ▶ Dlhý čas vyplňania, min. 1 hodina, v praxi aj viac ako 2
- ▶ Vyhodnotenie iba cez počítač
- ▶ Poskytuje veľké množstvo informácií, dobre sa páruje s ROR
- ▶ Pri ťažších poruchách osobnosti vyššie riziko nevalidného protokolu - pre agraváciu, disimuláciu alebo nižšiu motiváciu

MMPI-2

Jméno : [redacted] Příjmení : [redacted]

Narozen(a) : [redacted] Datum vyšetření : [redacted] Věk : 21

Welshův kód 827**06*41**3*9+-5 F-K index 22
Goldbergův index 73

Symptomy a chování

Jedinci s tímto vzorcem se jeví jako anxiózní, agitovaní, tenzní a nesví. Často sdělují, že mají poruchy spánku a nejsou schopni se koncentrovat. Jejich klinický obraz charakterizují obvykle poruchové afekty a somatické symptomy. Často jsou považováni za klinicky depresivní, mají tichou a pomalou řeč a myšlení. Při rozhovoru mohou být uplakaní a emocionální; nicméně jsou charakterističtější vnímání jako apatičtí a lhostejní. Obvykle si lze povšimnout problémů se zlostí a interpersonálními vztahy. Naznačují, že jsou zapomnětliví, zmatení a neefektivní při plnění svých povinností (responsibilities). Okolí je může považovat za neoriginální a stereotypní v myšlení a řešení problémů. Mají sklon podceňovat závažnost problémů a zaujmát nerealistická sebecenění. Jsou nadměrně citliví na reakce druhých, podezíraví k motivaci druhých a mohou mít v anamnéze emocionální traumata. Obávají se, že budou ještě více zraňováni a vyhýbají se blízkým interpersonálním vztahům. Jsou běžné pocity zoufalství a bezcennosti.

Osobnostní charakteristiky

Osobnostní rysy zahrnují závislost, neasertivitu, dráždivost a resentiment. Často se obávají, že ztratí kontrolu nad svými emocemi. Mohou popírat impulsy, ale vyskytují se dissociativní období agování. Obvykle se vyskytují chronické zneschopňující symptomy. Mají sklon být pronásledováni pocitem viny a autopunitivní.

Predikce či dispozice

Mezi jedinci s tímto kódovým typem se pravděpodobně vyskytuje závažná maladaptace. Nejobvyklejší diagnózou je maniodepresivní psychóza, schizofrenie, schizoafektivní typ a závažné poruchy osobnosti. Často bývají zaujati suicidálními myšlenkami a mohou mít specifické plány na to, jak se sebou skončí.

Standardní validizační škály

	HS	T	
?	0	0	X
L	4	46	
F	30	126	X
K	8	24	X
Fb	18	105	X
Fp	11	115	X
VRIN	6	51	
TRIN	9	58	
S	14	24	X
FBS	32	99	X

Standardní klinické škály

	HS	T	
Hs	26	85	X
D	44	104	X
Hy	36	76	X
Pd	34	86	X
Mf	35	53	
Pa	22	91	X
Pt	44	102	X
Sc	60	114	X
Ma	23	67	X
Si	58	95	X

Validizační škály

	HS	T
?	0	0
L	7	58
F	21	100
K	8	24
Fb	14	91
Fp	4	67
VRIN	5	47
TRIN	11	70
S	20	32
FBS	25	82

Standardní klinické

	HS	korekce K	T
1 Hs	18	0	67
2 D	35		85
3 Hy	29		61
4 Pd	30	0	75
5 Mf	39		64
6 Pa	17		73
7 Pt	38	0	90
8 Sc	48	0	95
9 Ma	20	0	59
0 Si	54		89

Welshův kód

87*02**46*1+53-9

Goldbergův index

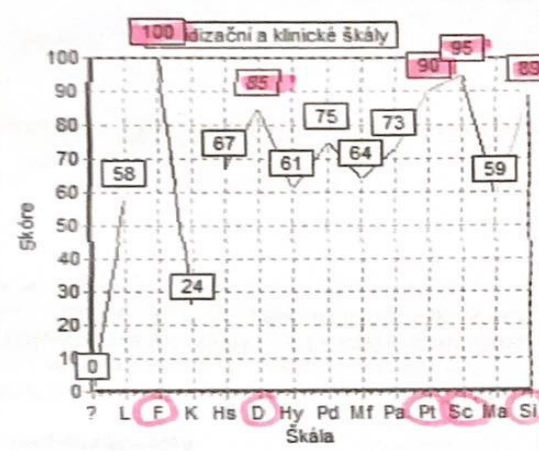
75

F-K 13

Počet odpovědí

Ano 293 Ne 274

Nevím 8

Obsahové škály

	HS	T
ANX	18	85
FRS	14	76
OBS	14	91
DEP	18	79
HEA	20	80
BIZ	8	68
ANG	5	54
CYN	17	72
ASP	6	55
TPA	7	53
LSE	13	80
SOD	23	66
FAM	17	95
WRK	26	95
TRT	11	68

Komponenty obsahových škál

	HS	T		HS	T
FRS1	8	91	CYN1	10	64
FRS2	5	58	CYN2	7	78
DEP1	6	76	ASP1	6	57
DEP2	5	78	ASP2	0	46
DEP3	4	80	TPA1	2	52
DEP4	1	71	TPA2	3	59
			LSE1	7	80
			LSE2	2	61
			HEA1	3	84
			HEA2	8	87
			HEA3	4	73
			SOD1	16	92
			SOD2	7	91
			FAM1	8	90
			FAM2	4	87
			TRT1	6	78
			TRT2	2	57

Restrukt. klinické

	HS	T
RCd	21	99
RC1	14	80
RC2	13	81
RC3	10	68
RC4	6	71
RC5	0	0
RC6	5	72
RC7	15	82
RC8	13	98
RC9	10	57

Harris-Lingoes

	HS	T		HS	T
D1	20	83	Pa1	8	81
D2	9	70	Pa2	7	83
D3	8	86	Pa3	2	35
D4	9	84	Sc1	14	107
D5	8	84	Sc2	6	92
Hy1	1	25	Sc3	8	102
Hy2	3	34	Sc4	10	98
Hy3	9	75	Sc5	6	83
Hy4	11	81	Sc6	14	97
Hy5	4	51	Ma1	2	50
Pd1	7	100	Ma2	3	50
Pd2	3	54	Ma3	0	18
Pd3	1	24	Ma4	6	74
Pd4	11	88	Si1	14	91
Pd5	7	73	Si2	8	74
			Si3	10	72

Wiener-Harmon

	HS	T
D-0	26	89
D-5	9	39
Hy-0	19	80
Hy-5	10	30
Pd-0	16	84
Pd-5	14	61
Pa-0	11	83
Pa-5	6	43
Ma-0	14	83
Ma-5	6	35

PSY-5

	HS	T
AGGR	3	37
PSYC	11	75
DISC	6	34
NEGE	21	79
INTR	22	76

Osobnostní ch.

	HS	T
MDS	9	92
Ho	28	89
AAS	2	60
APS	21	55
A	34	93
R	24	61
Es	13	8
MAC-R	16	48
O-H	16	51
Do	11	24
Re	21	41
Mt	32	89
GM	13	17
GF	36	60
PK	31	91
PS	45	0

Inventár štýlov osobnosti a porúch osobnosti PSSI

- ▶ 140 položiek, reakcia na 4-stupňovej škále
- ▶ Meria 14 škál, ktoré zachytávajú nepatologický štýl osobnosti, tak aj možnú poruchu osobnosti pri zvýraznení daného štýlu
- ▶ Vyhodnocovanie je pracné a časovo náročnejšie
- ▶ Administrácia je však menej náročná pre probanda oproti MMPI
- ▶ Manuál poskytuje pekný plastický popis jednotlivých štýlov a porúch
- ▶ Nevýhodou je častá pozitivita viacerých porúch naraz, často aj protichodných (hlavne pri pacientoch s ťažšími PO)

PSSI: testový profil stylu / poruchy osobnosti

Jméno:

Věk:

Muž Žena

Datum:

Číslo škály	Zkratka škály	Hrubý skór	Percentil	T-skór	T-škála						styl - porucha	
					20	30	40	50	60	70		80
1	DS	5	26,9	49	•	•	•	x	•	•	•	sebejistý - disociální
2	PN	23	96,8	68	•	•	•	•	•	•	x	nedůvěřivý - paranoidní
3	SZ	17	93,5	65	•	•	•	•	•	•	x	rezervovaný - schizoidní
4	SN	24	98,4	71	•	•	•	•	•	•	x	<u>sebekritický - sebenejistý (71)</u>
5	NT	24	97,7	70	•	•	•	•	•	•	x	pečlivý - nutkavý (70)
6	ST	20	91,3	64	•	•	•	•	•	•	x	intuitivní - schizotypní
7	RP	19	79,6	58	•	•	•	•	•	•	x	optimistický - rapsodický
8	NR	12	37,5	47	•	•	•	x	•	•	•	ctižádostivý - narcistický
9	NG	20	99,7	77	•	•	•	•	•	•	x	<u>kritický - negativistický (77)</u>
10	ZS	25	98,1	71	•	•	•	•	•	•	x	<u>loajální - závislý (71)</u>
11	BL	19	91,6	64	•	•	•	•	•	•	x	impulzivní - borderline
12	HI	7	5,2	34	•	•	x	•	•	•	•	<u>příjemný - histriónský (34)</u>
13	DP	21	99,0	73	•	•	•	•	•	•	x	<u>klidný - depresivní (73)</u>
14	OB	28	61,2	53	•	•	•	x	•	•	•	ochotný - obětující se

Dotazník klinickej analýzy CAQ

- ▶ 272 položiek, obsahuje 16 škál zachytávajúcich nepatologické rysy a 12 klinických škál
- ▶ Dotazník vychádza z Cattellovho 16 PF dotazníka, ktorý rozširuje o klinické škály
- ▶ Dobre popisuje osobnostnú štruktúru v normalite aj patológii
- ▶ Časovo náročný na administráciu, ale menej než MMPI

Osobnostný inventár pre DSM-5 PID-5

- ▶ 220 položiek, 25 aspektov osobnostných rysov, ktoré sa následne kombinujú do 5 oblastí osobnostných rysov
- ▶ Metóda je voľne dostupná, teoreticky vychádza z alternatívneho modelu porúch osobnosti pre DSM-5
- ▶ Osobnosť nechápe kategoriálne, ale dimenzionálne - každý osobnostný štýl alebo porucha je tvorená rôznymi oblasťami rysov, ktoré sa prejavujú v rôznej intenzite
- ▶ Administrácia je časovo náročnejšia, takisto aj vyhodnocovanie je veľmi pracné
- ▶ Výhodou metódy je dimenzionálne chápanie porúch osobnosti a tým presnejší popis osobnostnej štruktúry

PID-5

POUZE PRO ADMINISTRÁTORA

A. Aspekty osobnostních rysů	B. PID-5 položky	C. Celkový / částečný hrubý skór aspektů	D. Distribuční hrubý skór aspektů	E. Průměrný skór aspektů
Anhedonie	1, 23, 26, 30R, 124, 155R, 157, 189			
Úzkostnost	79, 93, 95, 96R, 109, 110, 130, 141, 174			
Vyžadování pozornosti	14, 43, 74, 111, 113, 173, 191, 211			
Bezohlednost	11, 13, 19, 54, 72, 73, 90R, 153, 166, 183, 198, 200, 207, 208			
Prolhanost	41, 53, 56, 76, 126, 134, 142R, 206, 214, 218			
Depresivita	27, 61, 66, 81, 86, 104, 119, 148, 151, 163, 168, 169, 178, 212			
Těkavost	6, 29, 47, 68, 88, 118, 132, 144, 199			
Výstřednost	5, 21, 24, 25, 33, 52, 55, 70, 71, 152, 172, 185, 205			
Emoční labilita	18, 62, 102, 122, 138, 165, 181			
Grandiozita	40, 65, 114, 179, 187, 197			
Hostilita	28, 32, 38, 85, 92, 116, 158, 170, 188, 216			
Impulzivita	4, 16, 17, 22, 58R, 204			
Vyhýbání se intimitě	89, 97R, 108, 120, 145, 203			
Nezodpovědnost	31, 129, 156, 160, 171, 201, 210R			
Manipulativnost	107, 125, 162, 180, 219			
Dysregulace myšlení a vnímání	36, 37, 42, 44, 59, 77, 83, 154, 192, 193, 213, 217			
Perseverace	46, 51, 60, 78, 80, 100, 121, 128, 137			
Omezená afektivita	8, 45, 84, 91, 101, 167, 184			
Rigidní perfekcionismus	34, 49, 105, 115, 123, 135, 140, 176, 196, 220			
Riskování	3, 7R, 35R, 39, 48, 67, 69, 87R, 98R, 112, 159, 164R, 195, 215R			
Nejistota z odloučení	12, 50, 57, 64, 127, 149, 175			
Poddajnost	9, 15, 63, 202			
Podezřavost	2, 103, 117, 131R, 133, 177R, 190			

Neobvyklé představy a prožitky	94, 99, 106, 139, 143, 150, 194, 209		
Sociální stažení	10, 20, 75, 82, 136, 146, 147, 161, 182, 186		

POUZE PRO ADMINISTRÁTORA

A. Oblasti osobnostních rysů	B. PID-5 Primární aspekty oblastí	C. Součet průměrných skórů aspektů (ze sloupce E tabulky aspektů)	D. Celkový průměr skórů aspektů (součet v sloupci C této tabulky děleno 3 [počtem aspektů ve sloupci B])
Negativní afektivita	Emoční labilita, Úzkostnost, Nejistota z odloučení		
Odtazítost (detachment)	Sociální stažení, Anhedonie, Vyhýbání se intimitě		
Antagonismus	Manipulativnost, Prolhanost, Grandiozita		
Desinhibice	Nezodpovědnost, Impulzivita, Těkavost		
Psychoticismus	Neobvyklé představy a prožitky, Výstřednost, Dysregulace myšlení a vnímání		

Niektoré ďalšie často používané dotazníky

- ▶ ICL - zameraný na interpersonálne správanie probanda, grafické zobrazenie výsledkov v kruhovom diagrame, využitie v pracovnej oblasti, sexuológii
- ▶ FIRO-B - zameraný na interpersonálne potreby a správanie, krátka administrácia, využitie v poradenstve, školstve
- ▶ DOPEN - vychádza z Eysenckových dotazníkov, obsahuje 4 škály (psychoticizmus, extravergia, neuroticizmus, lži skór), krátka administrácia, výhodou je prítomnosť lži skóru - odhalenie di/simulácie
- ▶ Dotazníky Big five - skupina viacerých dotazníkov vychádzajúcich z 5-faktorovej teórie osobnosti (otvorenosť skúsenosti, extravergia, prívetivosť, neuroticizmus, svedomitosť), zameranie skôr na popis nepatologickej populácie, využitie v pracovnej, poradenskej oblasti

Psychodiagnostika osobnosti - zhrnutie pre prax

- ▶ Snažiť sa popísať osobnosť v celej komplexnosti, nie iba cez jednotlivé faktory/rysy
- ▶ Osobnosť neexistuje vo vákuu, ale prepája sa s kognitívnymi schopnosťami, intelektom, interpersonálnymi vzťahmi a intrapsychickými konfliktmi
- ▶ Pri diagnostike osobnosti sa nikdy nespoliehať iba na jednu metódu - ideálne je použiť 1-2 projektívne metódy, 1 multidimenzionálny dotazník a doplniť to aj výkonovým testom, popr. inteligenčným testom (WAIS-III použiť celý alebo vybrané subtesty, Ravenove matice) - intelekt do veľkej miery determinuje osobnostnú štruktúru a jej komplexnosť
- ▶ Údaje získané z psdg metód vždy prepájať so závermi z pozorovania, rozhovoru a anamnézy - ako sa k nám pacient vzťahoval počas rozhovoru, ako sa správal počas vyšetrenia, ako vyzeral a bol oblečený, ako pristupoval k metódam, čo z jeho anamnézy mohlo ovplyvniť jeho aktuálny stav

Psychodiagnostika osobnosti - zhrnutie pre prax

- ▶ Pri interpretácii údajov sa nespoliehať iba na získané výsledky, napr. pozitívne faktory pri dotazníkoch, ale vždy sa snažiť si ich zanalyzovať aj kvalitatívne (pozrieť si odpovede pri jednotlivých faktoroch, s ktorými proband súhlasil/nesúhlasil)
- ▶ Nepopisovať osobnosť iba cez jej negatívne, patologické rysy, posúdiť aj možné benefity konkrétnej osobnostnej štruktúry - napr. hraničná alebo histriónska štruktúra môže byť viac empatická a dobre pracovať s ľuďmi a pod.
- ▶ Nevyvodzovať predčasné závery o osobnosti probanda bez posúdenia všetkých faktorov, ktoré sa na aktuálnom stave môžu podieľať - pacient v hlbokej depresii bude mať osobnostnú štruktúru prekrytú aktuálnym depresívnym stavom, podobne pri psychóze

Ďakujem za pozornosť